

УДК 334

І.Мартиняк, канд.екон.наук

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ПІДХІД ЄС ТА УКРАЇНИ ДО ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ НАВИКІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

I.O.Martyniak, PhD

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

EU AND UKRAINE APPROACH TO FORMING DIGITAL SKILLS FOR THE DEVELOPMENT OF WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP

Невпинна цифровізація економіки потребує розробки нових підходів до формування цифрових навиків у суспільстві. Особлива увага при цьому повинна приділятися власне розвиткові цифрової компетентності за гендерною ознакою, для забезпечення рівних можливостей представників обох статей в процесах розвитку підприємницьких структур, які б були конкурентоспроможними на різних рівнях функціонування економіки. Важливо, щоб заходи мали комплексний та системний характер задля забезпечення гендерної рівності як 5 принципу сталого розвитку.

Найбільш комплексні дослідження питань нових підходів до цифровізації суспільного життя, розвитку соціального та жіночого підприємництва висвітлені в працях Краус К., Краус Н., Марченко О., Поченчук Г. [1; 2]. В своїх дослідженнях вони цілком справедливо приходять до висновку, що через НТП та зміни в технологічних укладах виникла потреба в спеціалістах з цифровими компетенціями та в представниках нових професій, таких як «етичний хакер», «консультант з цифрової реабілітації», які виникають на додаток до вже більш звичних генераторів, упорядників, критиків та тестувальників контенту. На думку авторів успішному розвитку жіночого підприємництва сприятиме «фокус на розвитку підприємницького таланту українських жінок». Водночас, доцільно вивчити та провести порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду формування цифрових навиків, які б сприяли розвитку жіночого підприємництва.

Реалізуючи Стратегію гендерної рівності, ЄС змінює акценти до забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків в економічній площині, із напрямку питання працевлаштування та рівної оплати праці (рекомендації Стратегічне залучення до гендерної рівності SEGE 2016-2019) до забезпечення рівного доступу чоловіків та жінок до економічних можливостей та якісної роботи в цифровій економіці (Стратегія гендерної рівності GES 2020-2025). Основою такої трансформації стало дослідження, проведене в 2018 році в ході підготовки GES 2020-2025, яке показало, що завдяки швидкій трансформації та цифровізації економіки та ринку праці 90% робочих місць потребувало базових цифрових навичок, жінки становили лише 17% осіб, які вивчали ІКТ і працювали в цій сфері в ЄС, і лише 36% випускників STEM-спеціальностей, незважаючи на те, що рівень дівчат у цифровій грамотності був вищим, ніж у хлопців [3]. Для порівняння в Україні за даними досліджень 2019 року, за STEM-спеціальностями (наука, технології, інженерія, математика) навчається 23% дівчат, при цьому майже 13 % з них навчаються за медичними спеціальностями; серед тих, хто навчається на математичних спеціальностях, — 25 % [4].

В Україні законодавчі ініціативи в даній сфері включають Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005), остання редакція від 03.08.2023, розділ IV якого визначає основні положення забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у соціально-економічній сфері, Державною стратегією забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року та Стратегією впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року [5]. В даних документах викладено основні стратегічні підходи та вектори забезпечення гендерної

рівності як в країні загалом, так і у сфері освіти, розроблено план оперативних заходів із реалізації стратегічних цілей. Водночас, про забезпечення рівних можливостей жінок та чоловіків в цифровій економіці наразі не йдеться. Таким чином, законодавче регулювання даної сфери можна визначити як таке, що співвідноситься із 10-річним відставанням із відповідним законодавством ЄС, що може негативно відобразитися на не лише на конкурентоспроможності української робочої сили (зокрема, жінок із цифровими навиками) на світовому ринку праці, але й на конкурентоспроможності українського бізнесу на глобалізованих ринках товарів та послуг.

Інструменти реалізації Стратегії ЄС можна згрупувати за наступними напрямками [6]:

- Цифрова освіта та розвиток цифрових навиків (реалізуються проекти Digital Opportunity Traineeships, Codeweek, Scoreboard on Women in Digital, European Network of Women in Digital, Digital Skills and Jobs Coalition);
- Зміна гендерних стереотипів у цифровій економіці (щорічна нагорода *Digital Skills Awards*, компанія *No Women No Panel*, підготовка рекомендацій із залученості жінок у медіа у співпраці із Європейською платформою аудіовізуальних регуляторів EPRA);
- Підтримка жінок-підприємниць (сприяння надають Startup Europe, WE Hubs – платформа співпраці жінок-підприємниць в ІТ, підписана декларація CEO high-tech компаній про зниження цифрового гендерного розриву, започатковано щорічну нагороду для жінок-інноваторок) та ін.

Незважаючи на пандемію та війну в Україні програми подолання гендерних розривів в бізнесі активно реалізуються, а їх кількість зростає. За сприяння міжнародних організацій в Україні реалізовано ряд проектів з підтримки та розвитку жіночого підприємництва [7]. Це, зокрема, ініціатива *She's Next*, створена за сприяння Visa у партнерстві з Emerging Europe, яка за період від початку пандемії масштабувалася від проведення он-лайн тренінгів для підприємниць до платформи цифрового ком'юніті. І вже власне як платформа *She's Next* за співпраці із Міністерством цифрової трансформації та Дія.Бізнес у березні-червні 2023 року реалізовано візійний жіночий акселератор «Відважна». Під егідою Міністерства цифрової трансформації та Дія.Бізнес за сприяння UN Women та Уряду Японії (Japan's ODA) у листопаді 2023 року стартує освітньо-грантовий проект «Початок», спрямований на розвиток та вдосконалення підприємницьких навичок жінок - внутрішніх переселенок. Всі ці проекти, окрім модулів із основ бізнес-моделювання та бізнес-стратегії, кейс-стаді успішних проектів українських підприємниць, містять складову із розвитку цифрових навичок для малого та середнього бізнесу.

Аналіз показав, що незважаючи на нарощування заходів із сприяння гендерної рівності, зокрема з розвитку жіночого підприємництва, в Україні відсутнє стратегічне розуміння важливості цифрових навиків. Таким чином, для забезпечення ефективного забезпечення конкурентоспроможності України в цифровій економіці, необхідно продовжувати гармонізувати законодавство України та ЄС, проводити інформаційно-освітні проекти в даній сфері.

Література

1. Краус К.М., Краус Н.М., Марченко О.В. Становлення індустрії Х.0 на засадах інноваційно-цифрової підприємницької діяльності та віртуальної мобільності. *Бізнес інформ.* 2021. 6. С.50-58. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-6_0-pages-50_58.pdf.
2. Краус Н., Краус К., Поченчук Г. Жіноче підприємництво: ризики, інструменти підтримки, механізми реалізації. *Innovation and Sustainability*, 2023 (2), 46–59. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.46.59>
3. A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152#footnoteref51>

4. Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-derzhavnoi-stratehii-zabezpechennia-rivnykh-prav-ta-mozhlyvostei-752-120822>
5. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
6. Women in Digital. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/women-digital>.
7. Жіноче підприємництво. ДіяБізнес. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/women-entrepreneurship>.